

ОРГАНІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ МАЛОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

к. е. н., доцент Васькович Ірина Мирославівна

Україна, м. Львів, Інститут підприємництва та перспективних технологій
Національного університету «Львівська політехніка»

Abstract. *Small business as a separate sector of economy of Ukraine is considered. Appeal attention on organization of record-keeping on small enterprises taking into account changes normativ-no-legal bases. The features of technological aspects of registration process are investigational in connection from the changes of legislation of Ukraine.*

Small business has a number of majoreconomic and social problems. Besides tax deductions to the state budget, it develops the realsector of the economy, creates jobs, and promotes competition. Therefore, small business development is an important task of the state.

Analysis of operating legislatively normative gives bases possibility to come to the conclusion about the improvement of going near determination of criteria of small business and terms of application of the simplified form of account entities.

Keywords: *simplified tax system, small business, simplified reporting form, simplified form of accounting.*

Вступ. Сьогодні в Україні підприємства малого бізнесу покликані не тільки виступати елементом структурної перебудови регіональної економіки, але й сприяти підвищенню доходів місцевих бюджетів. Враховуючи невелику кількість працівників, які швидко мобілізуються до змін на ринку, малий бізнес є тією важливою основою, за допомогою якої буде здійснено поворот допозитивних господарських процесів. Потрібно зазначити і той факт, що підприємства малого бізнесу забезпечують працевлаштування соціально нестабільних верств населення, зокрема, молоді, жінок, емігрантів і т. ін. Саме на цих підприємствах вони набувають досвіду, знань, домагаються кар'єрного росту та самореалізації. Доцільно врахувати і ще низку переваг цього бізнесу, а саме: низьку капіта-ломісткість і тому легкий доступ населення, велику кількість підприємств, що дає змогу в короткий термін налагодити виробництво різноманітних товарів та послуг, мобільність на ринку й у сфері технологій, що сприяє швидкому розвитку НТП, здатність швидко наймати додаткову робочу силу, відсутність бюрократизму в управлінні, незначний негативний екологічний вплив на навколишнє середовище. Проте сьогодні малий бізнес потребує значної підтримки держави саме в нормативно правовому полі щодо організації та ведення бухгалтерського обліку.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питанням організації обліку малих підприємств присвячено значну кількість публікацій, в яких піднімаються проблеми щодо критеріїв віднесення до суб'єктів підприємницької діяльності [1] та форм організації бухгалтерського обліку. Досить детально розглянуті питання щодо складання податкової звітності по єдиному податку [11,12] та застосуванні спрощеної форми фінансової звітності для малого бізнесу [5,13]. Проте введення в дію змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» потребують додаткового дослідження та тлумачення особливостей організації обліку малих підприємств.

Мета дослідження – проаналізувати вимоги до критеріїв визнання підприємств малого бізнесу відповідно до діючої нормативно – правової бази та розкрити невідповідність щодо організації обліку на цих підприємствах.

Виклад основного матеріалу дослідження. Поняття «мале підприємство» було введено в Україні в 1991 році п.2 ст.2 Закону України «Про підприємства в Україні». З 01.01.2004 р. Закон №887 утратив свою дію з вступом в силу Господарського кодексу України від 16.01.2003 р. №436 – IV. Проте з 01.01.2018 р. вступить в силу Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 05.10.2017 р. № 2164-29, яким визначено критерії визнання «мікро підприємство», «мале підприємство», «середнє підприємство» «велике підприємство».

У табл. 1 наведено показники, за якими визначають, до якої категорії належить підприємство відповідно до Закону України № 2164- 29 та Господарського кодексу [2,3].

Таблиця 1. Класифікація підприємств залежно від показників

Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» *				Господарський кодекс	
Тип підприємства	Балансова вартість активів	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	Середня кількість працівників	Річний дохід від будь-якої діяльності	Середня кількість працівників за звітний період (календарний рік)
Мікро-підприємства	До 350 тис. євро**	До 700 тис. євро	До 10 осіб	До 2 млн євро	До 10 осіб
Малі підприємства	До 4 млн євро	До 8 млн євро	До 50 осіб	До 10 млн євро	До 50 осіб
Середні підприємства	До 20 млн євро	До 40 млн євро	До 250 осіб	Не визначені	Не визначені
Великі підприємства***	Понад 20 млн євро	Понад 40 млн євро	Понад 250 осіб	Понад 50 млн євро	Понад 250 осіб

* Використовуються показники на дату складання річної фінансової звітності за рік, що передуює звітному.

** Для визначення відповідності критеріям, зазначеним в євро, застосовується офіційний курс гривні щодо іноземних валют (середній за період), розрахований на підставі курсів НБУ, що встановлювались для євро протягом відповідного року.

*** У пункті 14.1.24 ПКУ міститься ще одне визначення: великий платник податків — це юридична особа, у якій обсяг доходу від усіх видів діяльності за останні чотири послідовні податкові (звітні) квартали перевищує 500 млн грн або загальна сума сплачених до Держбюджету податків за такий самий період перевищує 12 млн грн.

Організація обліку на підприємствах малого бізнесу має відповідати всім вимогам щодо обліку: забезпечувати інформаційну, контрольну, аналітичну та оціночну функції.

Основним завданням організації обліку на малих підприємствах є створення такої системи отримання інформації, яка б забезпечувала реальне управління суб'єктом малого підприємництва та примноження доходу від його діяльності.

Згідно з діючим законодавством України малі підприємства, що відповідають критеріям визначеним в п.291 ПКУ мають право на застосування спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності [8].

Спрощена система оподаткування дає можливість започаткувати власну справу без додаткової спеціальної економічної та бухгалтерської освіти. Привабливість системи для суб'єктів малого бізнесу зумовлена передусім спрощенням системи адміністрування і зменшенням небезпеки несвідомого порушення чинних правил.

24 грудня 2015 року Верховна Рада України прийняла Законопроект, №909-VIII від 24.12.2015 «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2016 році» У відповідності до Законопроект №909-VIII [4], з 2016 року внесено зміни щодо оподаткування підприємців — платників єдиного податку. Кожна із груп платників єдиного податку має основні відмінності та особливості на які варто звернути увагу див. табл.2.

Для організації спрощеного бухгалтерського обліку платники єдиного податку опираються на Методичні рекомендації по застосуванню реєстрів бухгалтерського обліку № 422[6], що передбачають просту і спрощену форму обліку для заповнення фінансової звітності суб'єктів малого підприємництва (форми № 1-м і № 2-м, а також № 1-мс і № 2-мс) та Методичні рекомендації № 720 [7], що визначають систему реєстрів, порядок і спосіб реєстрації та узагальнення інформації в них без застосування подвійного запису для складання форм № 1-мс та № 2-мс. Слушно зауважити, що жодних особливостей обліку платники єдиного податку четвертої групи не мають, отже повинні його вести відповідно до Закону «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність» і мають право самостійно обрати форму обліку та звітності.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Підсумовуючи все вищесказане, доцільно відмітити, що при розробці нової податкової реформи враховані інтереси найбільш чутливих до нововведень суб'єктів господарювання, а саме фізичних осіб-підприємців 1 та 2 груп. Щодо нововведень для інших груп платників єдиного податку, варто зазначити підготовку до їх поступового переходу в рамки загальної системи оподаткування. Однак, на нашу думку загальна лібералізація податкової системи має привести всю систему оподаткування до певного спрощення, як з точки зору адміністрування податків, так і ведення обліку. Враховуючи міжнародний досвід, вагомим кроком спрощення і уніфікації обліку для суб'єктів малого підприємництва стала б розробка єдиного стандарту обліку та звітності, в якому були б усунуті суперечності існуючих нормативних актів.

Таблиця 2. Основні особливості груп платників єдиного податку

Показник	Група платників єдиного податку			
	1 група	2 група	3 група	4 група
Хто може скористатися	Фізичні особи підприємці		Фізичні особи підприємці, юридичні особи	Сільгоспвиробники
Можливість використання найманих працівників	Не можуть використовувати	Не більше 10 осіб одночасно	Не більше 20 осіб одночасно	Не більше 60 осіб одночасно
Податковий звітний період та строки подання декларації	Календарний рік. Подання декларації – 60 календарних днів, наступних за звітним періодом	Календарний рік. Подання декларації – 60 календарних днів, наступних за звітним періодом	Календарний квартал. Подання декларації – 40 календарних днів, наступних за звітним періодом	Календарний рік. Подання декларації – 60 календарних днів, наступних за звітним періодом
Граничний обсяг доходу за рік, тис. грн.	300 000	1 500 000	5 000 000	Частка сільськогосподарського товаровиробництва за попередній податковий (звітний) рік дорівнює або перевищує 75 відсотків
База оподаткування, ставки	У відсотках до розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановлених законом на 1 січня податкового (звітного) року. ЄСВ – 22 % бази нарахування	Мінімальна заробітна плата. Ставка до 20 % мінімальної заробітної плати, встановлюють місцеві ради; ЄСВ – 22 % бази нарахування	Для фіз. осіб платників ПДВ – 3 % від доходу. Для неплательників ПДВ – 6 % від доходу. ЄСВ – 22 % бази нарахування. Для юр.осіб у випадках, визначених п. 293.5ПКУ – 6 % зі сплатою ПДВ; – 10 % без сплати ПДВ	Площа с/г угідь (ріллі, сіножатей, пасовищ і багаторічних насаджень) та/або земель водного фонду (внутрішніх водойм, озер, ставків, водосховищ), що перебуває у власності с/г товаровиробника або надана йому у користування, у тому числі на умовах оренди. Ставка різна*
Порядок сплати єдиного податку	Авансові внески не пізніше 20 числа (включно) поточного місяця. Можна сплатити авансом за весь рік	Авансові внески не пізніше 20 числа (включно) поточного місяця. Можна сплатити авансом за весь рік	Протягом десяти календарних днів після граничного строку подання податкової декларації за податковий (звітний) квартал	Щоквартально протягом 30 календарних днів, що настають за останнім календарним днем податкового (звітного) кварталу, у розмірах: у I кварталі – 10 %; у II кварталі – 10 %; у III кварталі – 50 %; у IV кварталі – 30 %
Особливості обліку	Ведуть Книгу обліку доходів шляхом щоденного, за підсумками робочого дня, відображення отриманих доходів для не платників			-
			Мають вести Книгу обліку доходів та витрат за формою та в порядку, який розробить Мінфін для платників ПДВ; юридичні особи використовують дані спрощеного бухг. обліку	Використовують дані спрощеного бухгалтерського обліку
Право на свідцтво платника ПДВ	Не мають права	Не мають права	Мають право у разі обрання ставки 3 % для фіз.осіб та 6 %	Мають право
Види діяльності	Роздрібний продаж товарів з торгівельних місць на ринках; надання побутових послуг населенню	виробництво або продаж товарів; - діяльність у сфері ресторанного господарства	Будь які види, окрім тих, які заборонені платникам єдиного податку	
Застосування РРО	Не застосовують	Не застосовують	Фіз. особи не застосовують. Юр. особи застосовують у порядку встановленому законодавством	Застосовується у порядку, встановленому законодавством

* У 2016 році збільшено розмір ставок єдиного податку для платників четвертої групи: для ріллі, сіножатей і пасовищ (крім ріллі, сіножатей і пасовищ, розташованих у гірських зонах та на поліських територіях, а також сільськогосподарських угідь, що перебувають в умовах закритого ґрунту) - 0,95; для ріллі, сіножатей і пасовищ, розташованих у гірських зонах та на поліських територіях, - 0,57; для багаторічних насаджень (крім багаторічних насаджень, розташованих у гірських зонах та на поліських територіях) - 0,57; для багаторічних насаджень, розташованих у гірських зонах та на поліських територіях, - 0,19; для земель водного фонду - 2,43; для сільськогосподарських угідь, що перебувають в умовах закритого ґрунту, - 6,33.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гоголь Т. А., Ніпорко Н. І. Спрощена форма організації бухгалтерського обліку для підприємств малого бізнесу (не платників ПДВ) без застосування подвійного запису // Бухгалтерський облік і аудит. – 2012. – №11. – С. 3–17.
2. Господарський Кодекс України 16.01.2003 № 436- IV [Електронний ресурс] : Верховна рада України. Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>.
3. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 05.10.2017 р. № 2164-29 [Електронний ресурс] : Верховна рада України. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2164-19>.
4. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2016 році». від 24.12.2015р. №909-VIII29 [Електронний ресурс] : Верховна рада України. – Режим доступу <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/909-19>.
5. Кміть В. М., Судомир М. Б. Переваги та недоліки функціонування спрощеної системи оподаткування в Україні// Інноваційна економіка. – 2013 - №1 – с.57-62.
6. Методичні рекомендації по застосуванню реєстрів бухгалтерського обліку малими підприємствами: Наказ МФУ від 25.06.2003р. № 422.
7. Методичні рекомендації із застосування реєстрів бухгалтерського обліку малими підприємствами: Наказ МФУ від 15.06.2011р. № 720.
8. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI [Електронний ресурс] : Верховна рада України. Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
9. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва»: Наказ МФУ від 25.02.2000р. № 39.
10. Про затвердження спрощеного Плану рахунків бухгалтерського обліку: Наказ МФУ від 19.04.2001р. № 186.
11. Фурсін О. О., Ляшко М. В. Провідні шляхи реформування спрощеної системи оподаткування суб'єктів малого підприємництва в Україні// Держава та регіони – 2014 - №3 – С.37-41.
12. Чепець О. Г. Напрями реформування спрощеної системи оподаткування, обліку і звітності [Електронний ресурс]: Ефективна економіка. – Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3461>.
13. Чи треба реформувати спрощену систему оподаткування? /Дубровський Володимир – Матеріали круглого столу 13 липня 2015 року [Електронний ресурс]: Центр соціально-економічних досліджень CASE Україна. – Режим доступу : <http://www.case-ukraine.com.ua>.